

UDKAST TIL TALE

til brug for besvarelse af samrådsspørgsmål BS, BT, BU, BV
og BW i Folketingets Retsudvalg den 16. september 2010

Spørgsmål BS:

”Ministrene bedes redegøre for, hvordan man vil sætte en stopper for, at farlige fanger/patienter flygter fra de psykiatriske afdelinger. Patienter/fanger, der er dømt for bl.a. mord eller voldtægt og som af domstolene er dømt til behandling på en psykiatrisk afdeling?”

Spørgsmål BT:

”Mener ministrene ikke, at den fortsatte flugt fra de psykiatriske afdelinger sætter spørgsmålstegn ved, om fuldbyrdelsen af foranstaltningsdomme sker mest hensigtsmæssigt og om afvejningen mellem sikkerheden herunder forebyggelse af flugt og behovet for behandling af den dømte skal tages op til revision for at beskytte den enkelte borger bedre?”

Spørgsmål BU:

”Mener ministrene, at lovgivningen er tilstrækkelig på området set fra politiets, domstolene og de psykiatriske afdelingers side?”

Spørgsmål BV:

”Vil ministeren sikre, at der skabes hjemmel til, at dørene ind til dømte på de psykiatriske afdelinger låses om natten?”

Spørgsmål BW:

”Vil ministeren sørge for, at fængselsbetjente under deres grunduddannelse f.eks. bliver udstationeret til de relevante psykiatriske afdelinger i en periode, da fængselsbetjente er vant til at arbejde med en væsentlig højere grad af sikkerhed, og mener ministeren ikke, at det samtidig ville give eleverne et meget relevant input til deres uddannelse, da der også sidder psykisk syge i fængslerne?”

[Indledning]

Jeg vil starte med at takke Retsudvalget for denne lejlighed til at drøfte sikkerheden på de retspsykiatriske afdelinger. Overordnet set er det sådan, at afgørelser om anbringelse og behandling af psykisk syge lovovertrædere træffes af domstolene, mens fuldbyrdelsen af sådanne afgørelser varetages af sundhedsvæsnet, der hører under regionerne og indenrigs- og sundhedsministeren.

Jeg tror derfor, at det er hensigtsmæssigt, at jeg lægger ud med kort at skitsere reglerne og formålet med reglerne om behandling af psykisk afvigende kriminelle. Herefter vil indenrigs- og sundhedsministeren redegøre for tiltagene for at hindre undvigelse fra de lukkede retspsykiatriske afdelinger.

Jeg vil også forholde mig til det forslag, der har været fremme om, at fængselsbetjente under deres grunduddannelse udstationeres på de relevante psykiatriske afdelinger i en periode.

[Reglerne]

Jeg vil som sagt starte med reglerne. Psykisk syge lovovertrædere idømmes som hovedregel ikke straf. Det følger således af straffe-

lovens § 16, at personer, der på gerningstidspunktet var utilregnelige på grund af sindssygdom eller tilstande, der må ligestilles hermed, ikke straffes.

Selv om en person anses for omfattet af straffelovens § 16 og dermed skal frifindes for straf, er det kun undtagelsesvis ensbetydende med, at der ikke fastsættes en reaktion i anledning af lovovertrædelsen.

Efter straffelovens § 68 kan retten nemlig træffe bestemmelse om anvendelse af andre foranstaltninger end straf, hvis det findes formålstjenligt for at forebygge yderligere lovovertrædelser. Bestemmelsen opregner en række foranstaltninger som f.eks. tilsyn eller ambulans psykiatrisk behandling. Hvis disse mindre indgribende foranstaltninger ikke findes tilstrækkelige, kan retten træffe bestemmelse om mere vidtgående foranstaltninger, herunder anbringelse i hospital for sindslidende.

Retten kan i øvrigt efter straffelovens § 69 også træffe bestemmelse om foranstaltninger efter § 68 i tilfælde, hvor gerningsmanden på gerningstidspunktet befandt sig i en tilstand, der var betinget af mangelfuld udvikling, svækkelse eller forstyrrelse af de psykiske funktioner.

Formålet med foranstaltningsdomme er altså kort sagt at forebygge yderligere lovovertrædelser.

Ud over de foranstaltningsdømte, vil jeg også nævne, at retten kan bestemme, at personer, der skal mentalundersøges eller vare-

tægtsfængsles i surrogat, skal anbringes på en retspsykiatrisk afdeling.

[Sikkerheden på de retspsykiatriske afdelinger]

Som jeg var inde på, fuldbyrdes domme og kendelser om anbringelse og behandling af regionerne. Regionerne har efter lov om retspsykiatrisk behandling bl.a. pligt til på deres psykiatriske sygehuse eller sygehusafdelinger at modtage personer, der i henhold til dom eller kendelse skal anbringes på psykiatrisk sygehus eller på anden måde undergives psykiatrisk behandling. Som en følge heraf er det også regionerne, der har ansvaret for sikkerheden på de retspsykiatriske afdelinger.

Jeg har forstået, at regionerne på baggrund af den senere tids undvigelser har meget stor fokus på at forbedre sikkerheden på de retspsykiatriske afdelinger. Det synes jeg er meget positivt, for vi er formentlig alle enige om, at borgerne skal føle sig trygge ved den frihedsberøvelse, der finder sted i de lukkede retspsykiatriske afdelinger. Anbringelser sker jo for at forebygge ny kriminalitet eller som surrogat for varetægtsfængsling.

Jeg kan i den forbindelse oplyse, at Danske Regioner har taget initiativ til at nedsætte et udvalg, der blandt andet skal se nærmere på sikkerheden inden for retspsykiatrien. Og det udvalg vil både Indenrigs- og Sundhedsministeriet, Justitsministeriet og Kriminalforsorgen deltage i.

Jeg kan også oplyse, at Kriminalforsorgen har tilbudt at yde generel rådgivning og vejledning om sikkerhedsmæssige forhold. Kriminalforsorgen har dog pointeret, at det som udgangspunkt af ressourcemæssige årsager og for at sikre ensartet rådgivning, som Kriminalforsorgen kan stå inde for, må foregå på centralt niveau.

[Forslaget om udstationering af fængselsbetjente på de retspsykiatriske afdelinger]

Retsudvalget har i samrådsspørgsmål BW spurgt, om jeg vil sørge for, at fængselsbetjente under deres uddannelse udstationeres på psykiatriske afdelinger.

Som jeg ser forslaget, ligger der to intentioner bag. Dels et ønske om at styrke sikkerheden på de lukkede retspsykiatriske afdelinger. Dels muligheden for at styrke fængselsbetjentenes grundlæggende uddannelse i at håndtere psykisk syge. Der lægges altså op til, at de to formål kan tilgodeses samtidig, og at man på den måde slår to fluer med et smæk. Og umiddelbart lyder det jo tillokkende. Jeg mener dog af flere grunde, at det ikke er vejen frem.

Regionerne er ansvarlige for sikkerheden på de retspsykiatriske afdelinger. Jeg bliver derfor også nødt til at holde fast i, at regionernes opgaver skal løses af personale i regionerne. Og altså ikke af Kriminalforsorgens personale, der er ansat til at varetage opgaverne i Kriminalforsorgens regi, hvor der med fængslede bandedemedlemmer og øget belæg er rigeligt at tage fat på. Men dermed ikke sagt, at der ikke bør ske en skærpelse af sikkerheden i de lukkede psykiatriske afdelinger, eller at Kriminalforsorgen

ikke kan bidrage med viden hertil. Men i forhold til driften af disse institutioner er det en opgave, som regionerne er sat til at varetage.

Jeg har også forstået på Kriminalforsorgen, at man på anden vis end den foreslåede har bistået regionerne. Kriminalforsorgen har hjulpet flere psykiatriske afdelinger under regionerne med kurser for medarbejderne vedrørende konflikthåndtering. Og da netop dette område er en kerneopgave for Kriminalforsorgens personale, er Kriminalforsorgen naturligvis indstillet på at tilbyde yderligere assistance til regionerne, hvis man måtte ønske dette.

I det konkrete forslag nævnes muligheden for, at fængselsbetjente under uddannelse udstationeres til psykiatriske institutioner under uddannelsen. En sådan ordning er jeg ikke umiddelbart tilhænger af. For det første finder jeg det ikke hensigtsmæssigt, at Kriminalforsorgen i større eller mindre grad går direkte ind i løsningen af opgaver, der påhviler regionerne. For det andet skal man have for øje, at der er tale om fængselsbetjente under uddannelse. Det vil sige, at de endnu ikke er færdiguddannede i at varetage selvstændige opgaver i Kriminalforsorgens regi. Selv om de har opnået særlige kvalifikationer under uddannelsen, vil man sætte dem i en situation, hvor de sendes ud til opgaver, der for dem er uvante, og som de endnu ikke er udlært i at håndtere. Det kan hverken være til gavn for sikkerheden på de retspsykiatriske afdelinger eller for sikkerheden for Kriminalforsorgens personale.

Jeg er dog enig i, at fængselsbetjente i deres grunduddannelse skal rustes bedst muligt til at omgås og tage sig af indsatte med

psykiske lidelser. Og i den forbindelse kunne det være relevant at lade erfaringer fra de retspsykiatriske afdelinger bidrage til uddannelsen af fængselsbetjentene. Lad mig i den anledning pointere, at grunduddannelsen for fængselsbetjentene ved årsskiftet blev moderniseret som følge af regeringens prioritering af området i forbindelse med den eksisterende flerårsaftale.

I uddannelsen fokuseres der såvel i den teoretiske som den praktiske del af uddannelsen meget på håndtering af indsatte med psykiske lidelser. Der vil også under uddannelsen være mulighed for studiebesøg til psykiatriske afdelinger og lignende. Men det er vigtigt for mig at understrege, at dette initiativ er et supplement til uddannelsen af Kriminalforsorgens fængselsbetjente. Det er derfor ikke intentionen, at Kriminalforsorgens medarbejdere i kortere eller længere perioder skal indgå i vagtplaner i regionernes psykiatriske institutioner. Der vil være tale om besøg i uddannelsesmæssigt øjemed. På tilsvarende vis er Kriminalforsorgen indstillet på at modtage besøg fra regionernes institutioner, så man lokalt har mulighed for at se, hvorledes sikkerheden fungerer i Kriminalforsorgen.

Tak.